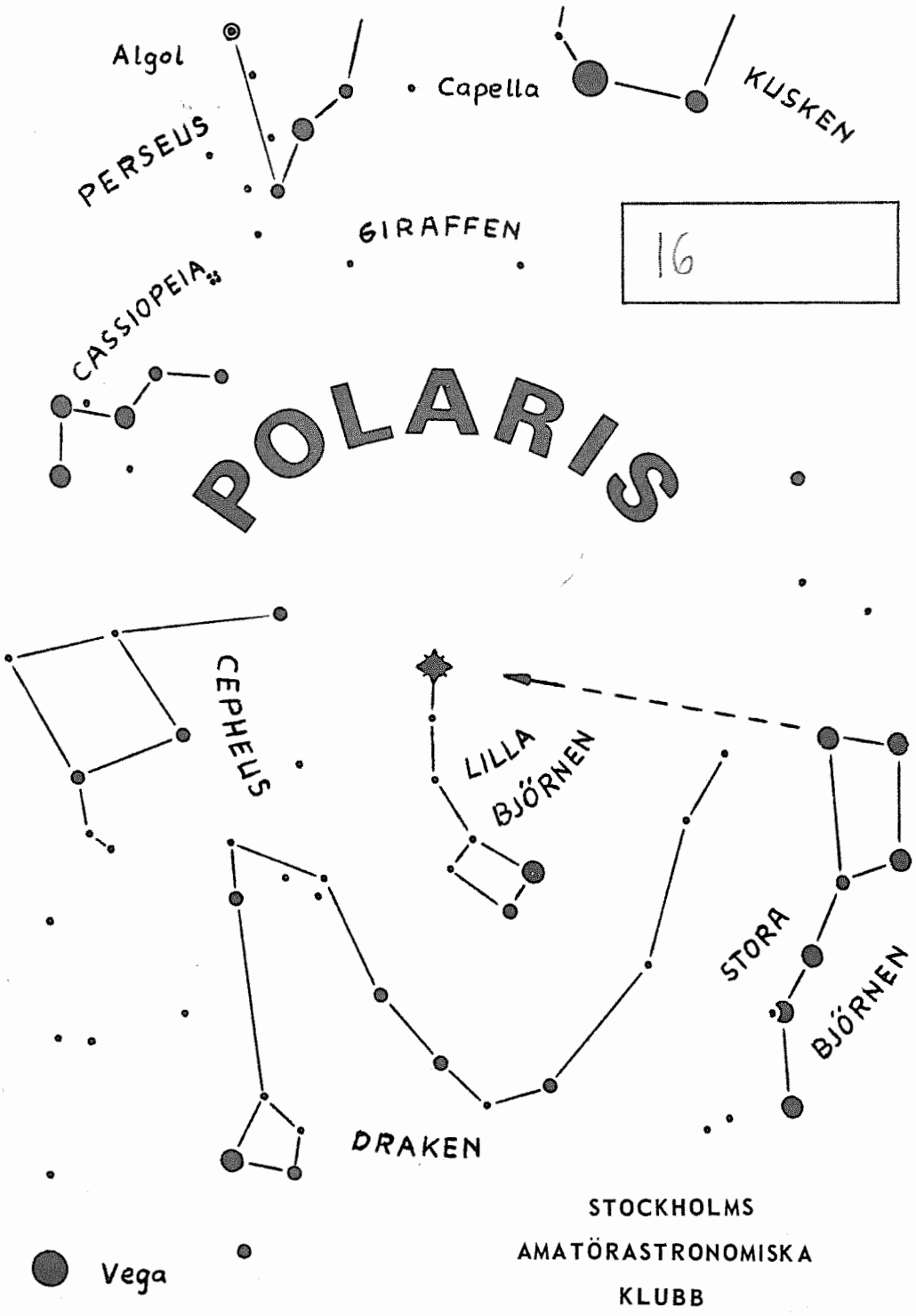
Algol
PERSEUS
Capella
KUSKEN
GIRAFFEN
16
CASSIOPEIA
POLARIS
CEPHEUS
LILLA
BJÖRNEN
STORA
BJÖRNEN
DRAKEN
Vega
STOCKHOLMS
AMATÖRASTRONOMISKA
KLUBB

POLARIS

Redaktör: Mats Lundblad, Studentbacken 21A- 717, S-115 40 Stockholm. (Tfn 08-636187)

Eftertryck utan tillåtelse förbjudet.

nr 16 1973 MARS

Anmälan om medlemskap till stockholmsklubben sker endast genom att insätta årsavgiften 5 kr på klubbens postgiro, nr 70 87 05 (Sthlms Amatörastr. Klubb, Stockholm.)

Alla medlemmar yngre än 26 år ombedes att skriva sitt födelseår på postgiroblanketten, när årsavgiften betalas. Klubben får då vissa möjligheter att söka bidrag för verksamheten.

Detta nummer trycks med kopietryck. Denna metod är något dyrare än vanlig stencilering, men i gengäld torde Polaris komma lite snabbare i fortsättningen. Förseningen av nr 15 beror på tryckningen, som utförts av Djursholms Astronomiska Klubb.

Tack vare att sidoytan (kostnadsfritt) minskas till hälften ryms nu sexton vanliga A5-sidor på endast fyra A4 - sidor, varför tryckkostnaden per nummer blir ca 20 öre plus omslaget. Till detta får läggas en fast kostnad på ca 20 kr. Trots att detta nummer verkar tunt innehåller det alltså trots allt en nel del. Läsaren ombedes ha förståelse för att en del artiklar är skrivna på tvären, eftersom de författades innan det bestämdes at t Polaris skulle tryckas på detta sätt. Alla bidrag till Polaris är mycket välkomna men bör alltså skrivas på vanligt stående A4-format. Se helst till att färgbandet inte är alltför dåligt. ML

D E T T A H Ä N D E R 1 9 7 3

Den astronomiska händelse som torde dra till sig mest uppmärksamhet i år är den ovanligt långa totala solförmörkelsen i Afrika lördagen den 30 juni. Med sin maximala varaktighet på 7 min 4 sek är det den längsta totala solförmörkelsen före år 2150, då den 24-25 juni en solförmörkelse mitt i Stilla Havet har en varaktighet på 7 min 14 sek. Uppskattningsvis 200 svenskar åker till Afrika för att eventuellt titta på den.

Av övriga fenomen under året kan nämnas en nära Mars-opposition (17/25 okt), då marsskivan blir maximalt 21,5" stor. Mars står då upp till 41° över horisonten, dvs mycket gynnsammare än 1971 års perihel-opposition.

En gynnsam merkuriuspassage inträffar den 10 november. Från Stockholm varar hela förloppet från kl 08.48,09 till kl 14.17,40. Merkurius passerar denna gång "ännu mer mitt exakt" över solskivan än vid 1970 års mycket gynnsamma passage (som gynnades av perfekt väder i Stockholm). Tyvärr är avståndet till Merkurius nu 18 milj km större än vid passagen den 9 maj 1970. Dessutom står solen ganska lågt på himlen. Den 10 nov är en lördag liksom den 9 maj 1970.

Det kan kanske också vara på sin plats att här nämna att fyra månförmörkelser kan ses från Europa 1973. ML

I N N E H Å L L (CONTENTS)

2 Köpenhamns-kongressen, Algeriet-resa mm
3 Ungdomsläger i Petraces
4 Kalender 1973 . 03-05
5 Summary, Befattningshavare i SAK, Fotos
6 Bilfärd genom Sahara
7 Karta totala solförmörkelser i Sverige
8 På motorcykel till Kapstaden

2 Congress in Copenhagen. Journey to Algeria
3 Youth camp at Petraces (Italy) 1971
4 Calender
5 SUMMARY IN ENGLISH. Posts in "SAK". Photos
6 Journey by car through Sahara
7 Map of total sun eclipses in Sweden
8 Journey by motor bike to Cape Town

KONGRESSEN I KÖPENHAMN 1973-02-03:4

Denna kongress, anordnad av astronomiklubben LaFA, bor räknas som den sjätte nordiska amatörastronomkongressen. De tidigare har hållits i Lund, Köpenhamn, Malmö, Göteborg och Stockholm åren 1967-1971. Nästa kongress skall hållas i Tampere (Tammerfors), 165 km tågvägen från Åbo. Tidpunkten är ej bestämd.

Kongressen ägde rum i H C Ørsteds Institutet i Universitetsparken. Lördagens program varade från kl 10 till kl 21 och bestod av diverse filmvisningar, debatter och sektionsmöten samt en utflykt till Bellahøj Planetarium. Söndagen ägnades åt olika föredrag och en resa till satellitiagttagelsestationen i Rude Skov.

Tyvärr var deltagarantalet tämligen litet, ca 35 stycken, varav dock ett par norrmän och finnar. Ende delegat från Stockholm var Toomas Jürisoo. Tidpunkten var väl inte så lämpligt vald om ett högt deltagarantal önskades. Dessutom inföll kongressen alltför nära inpå IUAA-kongressen i Malmö 1972.

Det viktigaste som hände under kongressen var att The Scandinavian Union of Amateur Astronomers konstituerades. Trots protester från dansk sida beslöts det ett föreningen skulle ha stadgar och ha en medlemsavgift (12 Skr), som inkluderar tidskriften The Scandinavian Amateur Astronomer, som hittills har utkommit tre gånger. Medlemskap är endast individuellt, varför det inte går att prenumerera på tidskriften separat.

Debatten under kongressen lär tidvis ha varit rätt häftig och när styrelsen skulle väljas avgick en norrman. I styrelsen invaldes, enligt uppgift, de tre danskar, som svarade för arrangemangen (Uffe Graae Jörgensen, Michael Krogsgaard och Tor Nörretranders), Thomas Nilsson från MARS, A Kellomäki från Finland, Toomas Jürisoo från Stockholm, en norrman och ytterligare en dansk.

Unionen ansågs allmänt av gästerna vara en god idé. Det återstår emellertid att se hur den utvecklar sig.

M L

Månförmörkelse 15 juni 1973
Max. kl. 21 50,0 (svensk tid),
stlk 0,494, halvskugge-. Övre
randen en aning mörkare.

HÖSTENS FÖRSTA SAMMANTRÄDE

är bestämt. Det skall äga rum den 12 september 1973 (prel. datum) och innehålla föredrag om solförmörkelsen i Afrika.

FRÅGESPORTEN

den 6 december 1972, vars frågor skrivits av fjolårssegraren Mikael Jargelius (förhindrad att närvara), bestod av femton frågor. Resultat:

1. Mats Lundblad 14 r
2. Claes Lindholm 12½ r
3. Göran Karnfält 11½ r
4. Hans Fransson 9 r

LÄSECIRKLAR

Klubbens prenumeration för Sky and Telescope gäller även för i år. Avgiften för i år är 12 kr. De som erlagt avgift för Planetarium förra året behöver däremot ej avlägga ny avgift (4 kr). Även nya deltagare hälsas välkomna till cirklarna. Avgift till postgiro 607382-9, Mats Lundblad, Sth.

ALGERIET 1973

Förfrågan om hyrning av 40-platsers luftkonditionerade bussar har tillställts turistbyrån och bussbolag i Algeriet. Om 25 personer deltager i en resa med tåg genom Europa och tåg/buss i Afrika torde priset för resa t/r Stockholm - Niger ligga under 800 kr tack vare höga grupprabatter i främst Tyskland. Hotellkostnader tillkommer men kan i regel hållas ganska minimala (t.ex. vandrarhem och en del nätter i tåg eller buss). Maten är utomlands oftast billigare än i Sverige. Förutom ovannämnda fördelar skulle en resa på detta sätt vara betydligt mer värd ur turistisk synpunkt än t.ex. en flygtripp. Man skulle få tillfälle att se ett flertal europeiska länder, få fara över Medelhavet (till Tunis), uppleva arabiska medelhavsländer och få besöka avlägsna och märkliga oaser i Sahara, för att inte tala om Tamanrasset med det 3000 meter höga Ahaggar-massivet inpå knutarna. I motsats till Mauretanien erbjuder Mali-Niger-Algeriet det enda alternativet till att beskåda en över sju minuter lång solförmörkelse för dem som inte tänker vänta till den 24 juni 2150.

TAMPERE 1973

Tidtabell tom. maj 73: Norrtälje-Tampere kl 2000-1005, 2230-1140, 1000-0018. Pris: 50-kort, båt 15 kr enkel, tåg ca 19 mk t/r. Hem kl. 0635-1830 el. 2030-0745 (Sth 0915).

M L

Det Internationella Astronomiska Ungdomslägret i Petraces (Syd Tirol Ital).

--- En samlad efterskrift till kongressen i Stockholm 1971 kommer inte att utges. Inkomna bidrag kommer i stället att publiceras i Polaris. ---

Jag tänker informera er om det astronomiska ungdomslägret i Petraces. När jag anlände till lägret lördagen den 24 juli (dvs 1971), var vid pensionatet, där jag skulle bo i tre veckor, allt i en enda röra. Väskor, teleskop, böcker och övrig materiel låg i en ansenlig hög framför entren.
Alla deltagare, som kom från Tyskland och Holland, anlände i en stor buss, som kom från Dortmund.
För att åka till detta läger måste man minst ha gått igenom grundskolan med skapliga kunskaper i tyska, men man kan också klara sig med engelska.
Syftet med detta astronomiska läger är
1/ att ungdomar, som är intresserade i astronomi (Obs. intresserade, inte halva vetenskapsmän) ska få en möjlighet att observera i klaralpluft (svårt ord s a).
2/ att man ska kunna knyta kontakter med ungdomar från andra länder.
3/ att intresserade ungdomar ska börja med egna vetenskapliga program och få ny inspiration för att studera.

Det var tredje gången detta läger hölls. Jag var med för första gången. Jag var den ende skandinaven.

Lägret organiseras av tyska astronomiintresserade. Det här var mycket väl organiserat och inspirerande. För mig kostade vistelsen 260 DM (400 kr s a) inkl tre mål mat om dagen och resa från Dortmund.
Vistelsen kan bli ett nyttigt språkstudium i tyska om man vill. Jag anser agt man inte kan få en billigare och trevligare semester. Men man bör minst ta med sig 135 kr i fickpengar.

I lägret fanns det:
Ett komplett utrustat fotolab för färg och svartvitt.
En Newton Ø 15 cm som huvudinstrument med tillhörande astrosmask för amatörer. Bl.a. TV-kamera, monitot och videobandspelare och mycket mer.
Men ett instrument kan ju inte räcka till 60 personer, och många tog därför med egna instrument.

Vistelsen var kompletterad med kostnadsfria kurser. (Men ett stort kompendium på ca 180 sidor kostade mig 8 DM.)
Följande kurser fanns: Variabla stjärnor A o B, Astrofotografi A o B, Mörkrumsteknik A o B, Planetgrupp + sol, Mattekurs, Astrofysik, Meteoriter och mikrometeoriter, satelliter. (A=Avancerad, B=Nybörjare)

De som är intresserade att delta i nästa astronomiläger skall skicka sina adresser till Anders Sundström, Trädgårdsgatan 33, 82400 Hudiksvall snarast.

Jag hoppas att jag har förklarat allting tillräckligt ingående, men om någonting skulle vara oförklarat, önskar jag att ni skriver till mig (Plus en krona i porto).

Med vänliga hälsningar

Alexander Kopriwa
Hammarv. 29
813 00 Hofors

P.S. Vi kunde observera månförmörkelsen (den 6 augusti 1971, total) mycket bra. Jag kommer senare att skriva om lägrets vetenskapliga resultat.

/Artikeln är daterad 1971-09-26/

= =

Å de nerlagda föreningarna I.A.S. och G.R.S. vägnar hoppas jag, att denna blygsamma donation på 333:35 kr, som återstår av deras verksamheter, ska komma Stockholms Amatörastronomiska Klubbs verksamhet till goda.
Stockholm den 23 november 1972
Peter Yu

Stockholmsklubben har med tacksamhet mottagit ovannämnda penningsumma och dessutom en större bokdonation bestående av bl.a. olika pocketböcker samt flera exemplar av så förnämliga böcker som Världsrymden (Ernst-Vries) och Materien.

= =

CONTRIBUTIONS (of I U A A) har i dec 1972 (jan 1973) utkommit med nr 4. Det består av 36 sidor i ett format lite större än A)4 och innehåller en hel del trevliga artiklar om amatörastronomi. Redaktör är Achille Leani (Italien).

MATTI SUHONEN från Finland har varit vänlig att sända datatabeller för omräkning mellan de sfäriska koordinaterna för Stockholms horisont.

Priset på DER STERNENHIMMEL 1973: 38:30 (1972: 32:90, 1971: 26:40. En viss ökning alltså. Men "oumbärlig".) KALENDER FÖR STERNFREUNDE har ej kommit ännu.
M L

ASTR. KALENDER 1973

	M	Ti	O	To	F	L	S
MARS	5 MARS ● SAK: ÅRSHÖTE, Jan Bystedt	6 Titan v. el.	7 Uranus 2,9° n. Spica	8	9 ☿ inl. retr. rörelse	10 Månen n. jorden	11 ◐ Oxen
	12	13	14	15	16	17	18
	19 ○ Jungfrun 30° 52″	20 Vårdagj. 19.13	21	22	23 Pluto opp. 30.143 AE	24	25 Apogeum DAK·ÅRSHÖTE LIFO-kväll
	26	27 ◐ Skytten	28	29	30	31	1 APRIL
APRIL	2 Vesta 26′ n. ♄	3 ● 5° n. om solen kl 1245	4 Japetus ö. el. Virginider. Algol 2228	5 SAK: Bildvisning	6 ♂ 46′ s. 24. Mån. n. j. 32′45″	7 Titan v.el.	8
	9 Venus övre ☌ ☉	10 ◐ SAS Merk. v. el. 28° ♄ 0°2′ s. L. Tau	11 ♐ 6′ n. ☿ Oph Ock. ☽ Cnc Uranus ☌ ☉	12	13	14	15
	16	17 ○ Påskfullm. 30′06″ Vir	18	19	20 LÅNGFR.	21 Lyrider	22 PÅSK Apogeum 29′29″ Oph
	23 ANN.D.	24	25 ◐ Stenbocken	26 SAK: Filmvisn, rest-besök Algol 2101 Pallas ☌ ☉	27	28	29
MAJ	30	1 MAJ ● Väduren	2	3	4 Maj-Aquarider. Perigeum.	5	6 Ockultation 36 Gem
	7	8	9 ◐ Lejonet	10	11	12	13
	14	15	16	17 ○ Vågen 29° 33″	18	19 Apogeum	20 DAK: Solförm. i Afrika
	21 Saturnusring max. öppn.	22	23	24	25 ◐ Vattum.	26	27 Nept. ☌ ☉ 29,299 AE
	28	29	30 ♀ 1°44′ n. ♄ kl. 11.	31	1 JUNI ● +2½° Perigeum Ceres opp.	2	3

HL 7302

SUMMARY IN ENGLISH

Page

1. Membership fee of Stockholms Amatör-astronomiska Klubb is 5 crowns a year. The fee is including Polaris.

"This happens in 1973" mentions the great sun eclipse in Africa (About 200 Swedes will travel to Africa, most of them to Akjout and Atar), the opposition of Mars in October and the transit of Mercury the 10th November. In 1973 four moon eclipses may be seen from Europe.

2. At a congress in Copenhagen, the Scandinavian Union of Amateur Astronomers was formed. Three numbers of its paper have already appeared (before the congress). Its membership fee is 12 Swedish crowns.

"ALGERIA IN 1973" is about the possibility of a travel by train and bus to Algeria and Niger in order to see the over 7 minutes lasting total sun eclipse in June, 1973. If it is possible to hire a modern air-conditioned bus with 40 seats in northern Algeria, the price of the whole journey will be very low, about 800 Swedish crowns from Stockholm return. If interested, please write to me.

(Foreign exchanges: 1 £ = 11.02 kr, 1 DM = 1,51 kr, 1 $ = 4.50 kr.)

"TAMPERE IN 1973". The next Scandinavian congress will be in Tampere (the south-west of Finland).

3. The article is about an astronomical youth camp at Petraces (Italy).

6. "Journey by car through Sahara" is a report from two students who travelled by a Landrover from Alger via Tamanrasset to Kenya.

M L

BEFATTNINGSHAVARE I STOCKHOLMSKLUBBEN

Antal ordinarie (+vice), uppgifter.

1(1)	ORDF	Vara mötesordf Ordna lokal (kolla tider) Skriva ut, trycka program
1	SKATTMÄST	Uppta medl avg Räkningar Penningförvaltn Föra medl fört på korts. Årligen uppskriva medl.fört. Årsrapport Kallelse t nya medl.
1	SEKR	Föra korrespondens Söka ekon. bidrag
1(2)	MÖTESSEKR	Protokoll alla sammantr. Närvarolista " Årsrapport Statistik över möten
1	BITR SEKR	Utsändande av kallelser (Häfta Polaris, skriva o frankera kuvert)
1	ORDF I PU	Ordna föredragshållare mm
ca 2	ÖVRL I PU	Hjälpa ordf i PU
1(1)	OBSFÖREST	Sköta obs. Handha visn.
1	OBSHANDL	Handha observationsprogr.
1	REDAKTÖR	Redigera Polaris
1(2)	PROJHANDH	Medtaga projektorn t alla möten. Visa bilder
1	BIBL	Förvalta litteratur Låna ut " Inköp böcker, pren. tidn.
2(2)	REVISOR	
1	PR-MAN	

Listan upptar de funktioner som skall fyllas för att klubben skall fungera. Flera uppdrag kan givetvis handhas av samma person.

Av befattningshavarna ingår vanligen de två ordf., skattmästaren, sekreteraren och mötes-dito och ordf i programutskottet i styrelsen.

M L

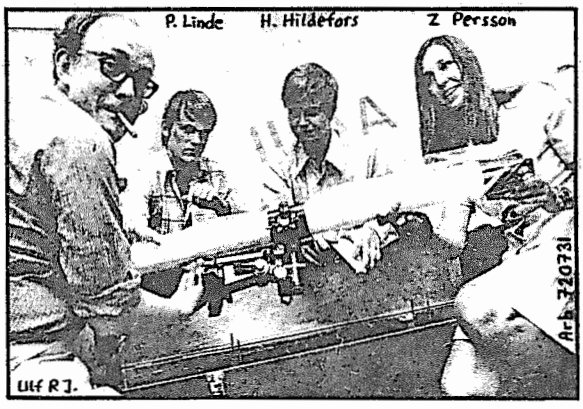

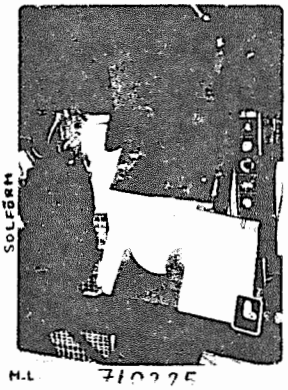

BILFÄRD GENOM SAHARA (Journey in Sahara)

Här följer ett flertal synpunkter på en bilfärd genom hela Algeriet via Tamanrasset in i Niger. Det är civilingenjör Nils Andersson som stått till tjänst med dessa vid ett telefonsamtal. Han färdades själv tillsammans med en kamrat just denna väg vid en resa till Kenya.

Det går fint att åka mellan Alger och Tamanrasset (2072 km). Det går trafik där, några fordon om dagen. I mitten av mars var det ungefär +43° som varmast under dagen och det var en ganska behaglig tillvaro om bilen går och man har dricksvatten. Däremot är det rätt svårt att sitta och äta lunch, eftersom det inte svalkar då. Det är ju svårt att finna någon skugga för solen och det är lämpligt att ta med sig någon solskärm (t.ex. rullgardin). På natten är det bra att ha en fläkt (under 100 kr) som man ansluter till bilbatteri (drar 1 A, bilbatteri 50 Ah). Annars är det lite läskigt att sova om det är varmt. (Temperaturen sjunker kraftigt under natten.)

Bensin är ganska billig, ca 1 kr/l. Det finns turistrabatt på bensin, men den togs bort två dagar innan ankomsten till Algeriet. (Finns nu. Gäller för 3-30 dgr. Ett rabattkort som ger bensin för 10 DA kostar 6 DA och man får köpa tre sådana per dag för vanlig bil.)

Man ska inte tro på allt som turistbyrån säger. Mycket kan också ha ändrat sig.

Från El Golea, där den "riktiga", asfalterade vägen tar slut, är det 420 km till In-Salah och ytterligare 684 km till Tamanrasset. Man måste ha bensin med sig som räcker för var och en av dessa sträckor.

Norr om Tamanrasset är vägen ganska hård, stenöken. Söder därom lite mjukare på sina ställen. Man kan fastna i sand, vilket aldrig hände oss. (Söder om Tamanrasset kan man antingen åka till Mali (Vägkategori C = förbjuden) eller till Niger (Vägkategori B2). Mali är visst ett politiskt konstigt land, men troligen går det fint att få visum. Franska ambassaden kan vara till god hjälp med upplysningar, eftersom dessa områden för inte så länge sedan var franska. Niger och Mali har ambassader i Paris och man kan skriva ett långt brev på franska och berätta om expeditionen, att den är vetenskaplig och att resultat skall publiceras. Man kan kanske få viss hjälp då.

Vid Tamanrasset är det tillklarering, rtots att avståndet till In Guezzam vid Nigergränsen är 360 km (fågelvägen, landvägen nästan samma). I In Guezzam finns en gränspost, där pass-stämpling sker en extra gång. Söder om gränsen blir vägen avsevärt mjukare av sand.

Råkar man fastna, finns det två tekniker att komma loss på: 1. (hård) korta brandstegar, ca 1 m x ½ m, som placeras under hjulen. 2. Ca 50 meter Gunnebostängsel. Har man extra låg utväxling på bilen klarar man sig i regel utan dessa. ("mjuk" metod)

I regel är vägen som hård grusväg (ungefär som svenska småvägar) med oändlig bredd. Kantigt grus, ibland stora bumlingar, som man får väja för. Varje kilometer finns en tydlig stolpe, som markerar var vägen går. Mellan stolparna kan man köra var man vill, det finns många parallella spår. Ofta är det bättre att köra bredvid den egentliga vägen. I Niger är stolparna dåligt underhållna och man är glad om var tionde stolpe finns kvar. Man bör ha med sig Michelin-karta och kompass.

Det kan vara bra om någon i gruppen är radioamatör och har sändare. (Undertecknad har A-certifikat). Annars håller myndigheterna reda på en inom Algeriet (till Tamanrasset) med telegrafi.

Har man otur råkar man ut för en sandstorm, hände en gång. Det blir då dimmigt av sand och det var nog knappt man kunde se solen. Är nog ej så vanligt.

Algeriet tar ogärna emot Sahara-bilister under sommaren, mest med tanke på sådana som ger sig ut med bara en flaska vatten och kör vilse. Det kan bli dåliga tidningsrubriker.

Det finns en och annan skorpion (såg ej någon). Man bör ha med sig serum. I informationsblad från turistbyrån står en mängd artiklar noterade, vilka man måste medföra. Det var aldrig någon kontroll på detta.

Det är mycket lämpligt att starta varje dagsetapp precis när det börjar bli ljust på morgonen. Man kan köra under natten, men bör ha extraljus pga risk köra på stenbumlingar.

Medelhastigheten man normalt håller genom öknen är ungefär 300 - 400 km per dag.

Hoggar-bergen som omger Tamanrasset är vansinnigt tjusiga. Norr om Tamanrasset går det en "ögle-väg" upp längs en topp, sammanlagd väglängd ca 100 - 150 km runt. Enligt Michelinkartan är efter ett vägskäl den östra (högra) grenen farlig. I verkligheten är det den västra grenen som är en läskig alpväg. Bägge grenarna är väldigt branta. Man måste ha stark motor eller låg utväxling. Men som sagt, otroligt pampigt.

Den bil som användes var en Landrover stationsvagnmodell, 11-12-sitsig, där alla säten utom två slängts ut. Bakdelen, knappt 2 m, fungerade som "sovrum". Bilen hade ett extra lågväxelregister (x2), varför det gick bra att komma loss på lägsta växeln vid de fåtaliga fastkörningarna. En landrover (firmamärke) är en engelsktillverkad terränggående jeep. Markfrigången är 25 cm. Fyrhjulsdrift. Man kan i praktiken vara fem man i bilen men måste då ha tält med sig, vilket med fördel kan användas. Tältet bör vara tätslutande pga skorpioner. Om bilen fastnat beror svårigheterna med att få loss den inte på att hjulen slirar utan på att motorns vridmoment ej räcker till, dvs motorn stannar när kopplingen släpps upp. Man måste då växla ner

Landrovern köptes i England för 18 000 inkl all extrautrustning av en firma som specialinriktat sig på safariutrustade landrovers. Den såldes sedan i ett land i mellaneuropa. Firman heter Carawagon, Thames street, Sunbury (sydost om London). Det finns ett flertal biluthyrningsfirmor i Algeriet, även i Tamanrasset.

Man kan även färdas med vanlig bil i öknen (med bl.a. specialdäck), särskilt lämplig är en skåpbil. Det förekommer liftning på lastbilar mellan Algeriet och Niger (betald liftning).

Färdas man i konvoj (rekommenderas) kan bilarna inte ligga t.ex. 20 m efter varandra, för då ser föraren i det bakre fordonet ingenting. Damm virvlas upp i en ca 30° kägla och lämpligt avstånd är ca 1 km. Bilen måste vara tät baktill. Bensinförbrukningen i öknen beräknas till 50 % mer än normalt (inkl säkerhetsfaktor). Glöm ej vatten.

Intervju med Nils Anderason av Mats Lundblad.

TOTALA SOLFÖRMÖRKELSER I SVERIGE

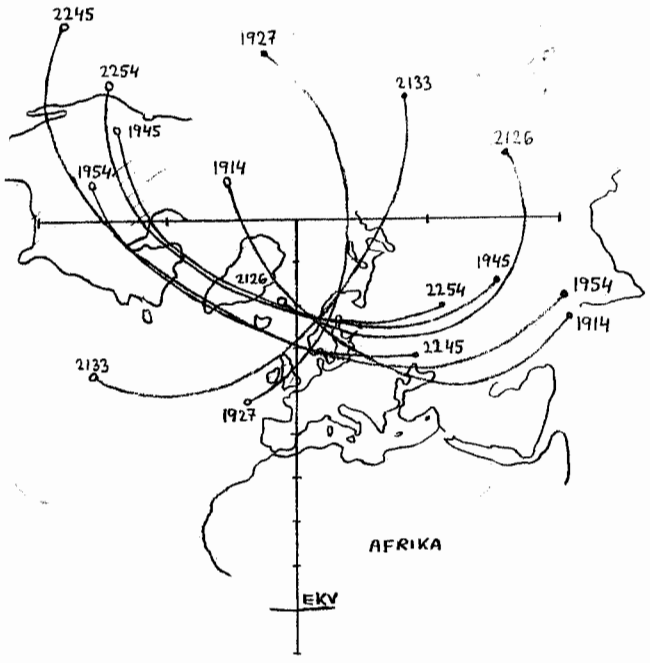

TOTAL SUN ECLIPSES IN SWEDEN

N

ML 7211

PA MOTORCYKEL TILL KAPSTADEN

heter en mycket trevlig bok från 1953, som den danske skolläraren Jörgen Bitsch har skrivit. Den beskriver hur han tillsammans med Jörgen Wolfram på en motorcykel med sidvagn åker till Kapstaden via Paris - Madrid - Marseille - Algier - Bechar - Gao - Tscadsjön - Nairobi - Viktoriafallet.

På den tiden var det mycket krångligt och svårt att få visum till kolonierna i Afrika. Exempelvis tillbringade de åtta dagar i Madrid i väntan på visum till spanska Marocko. De kunde bli väckta mitt i natten av spanska polisen för att visa pass. Ofta gick det bra att visa upp t.ex. en matsedel från en restaurang i Köpenhamn, eftersom polisen inte var så välutbildad.

De fick inte något visum i Madrid utan fick återvända till Marseille, varifrån de åker 4:de klass till Oran. De sover på båtens däck, efterson stanken under däck påminner om forna tiders slavtransporter.

I Algier blir de sittande i fem veckor, eftersom de måste ha fem olika "ökenlicenser", bl.a. måste fordonet enligt paragraf 117 vara fyrhjulsdrivet. Man måste deponera 2000 kr och medföra vatten så att det nästan räcker till att grundlägga en ny oas.

Strax utanför Algier stötte de på engelska emigranter, som med enorma lastbilar skulle genom öknen. Väntetiden för skeppslägenhet till Sydafrika var nämligen ca två år. Å andra sidan hade de väntat en månad i Algier för att få ett visum från Dakar för franska Västafrika. Efter sex veckor fick danskarna svar på sina fem ansökningar: avslag på samtliga. Under väntetiden har de besvär med ormar, skorpioner "och så de värsta krypen: araberna" (citat). De var utsatta för många stöldförsök, men satte upp en induktionsapparat ansluten till motorcykeln.

De töffade iväg utan tillstånd, men blir hejdade av främlingslegionärer först i Laghuat (riksväg 1) och får vända, sedan i Bechar, varifrån de tvingades med i en militärkonvoj mot kusten. Lastbilen framför rev upp ett ofantligt dammoln och vid några palmer svängde danskarna av vägen utan att några märkte det. De fortsatte söderut på pisten (ökenstigen), som bestod av sten och grovt grus och ofta var vågig som en tvättbräda med stora räfflor. De måste öka farten för att flyga över tvärräfflorna. Senare körde de bredvid pisten, en ganska flat grusslätt där bara då och då ett klippblock stack upp ur sanden. De tappade så småningom bort pisten, som knappast skilde sig från grusslätten men kom efter hand till hjulspår, som dock visade sig vara deras egna. Det var natt så de lyckades orientera sig efter stjärnorna. Efter att ha åkt hela natten återfann de på morgonen pisten, som blev trängre och ibland alldeles försvann. Sanden var djup och mjuk så de åkte med hög fart för att komma igenom den. Tekniken påminde om surfing, med för låg fart sjunker man ned genom vattnet. De hade ett hårt jobb med att skjuta på motorcykeln var gång den fastnat. Temperaturen var 40° i skuggan, men någon skugga fanns inte. I sanden var det 70 - 80°. Eftersom de ansåg bensin viktigare än vatten hade de bara 1/2 liter vatten tillsammans per dag (!?), militärens nödranson är fyra liter per man.

I nuvarande sydligaste Algeriet stöter danskarna på den engelska konvojen, som har svårigheter med lös sand och sjukdomar. En natt regnar det, första regnet på mannaminne, och sanden bands så bilarna kunde köra på den. Snart var de framme i Tesslit (Tessalit i nuvarande nordligaste Mali) och hoppade med kläderna på i ett par tunnor med vatten.

Efter färd på väg mellan låga berg och med vassa klippstycken och enmetershål ibland på vägen kommer de så fram till den breda och mäktiga Niger och är efter ytterligare 100 km framme i Gao.

Fortsättningen av boken skall jag inte gå in på, eftersom solförmörkelsen 1973 drar fram över Tessalit. Boken är mycket roande och lättläst och kan lånas på bibliotek, avdelning Np.

Det skall understrykas att förhållandena på ett flertal områden har ändrat sig sedan dess. Vägarna är bättre, i norra hälften av Algeriet asfalterade, de farliga sjukdomarna har försvunnit och länderna är självständiga.

Författaren leder sedan 1965 gruppresor in i Sahara med landrovers, ombyggda med bl.a. mjukare fjädring, frya gånger bredare däck än normalt, ventilering och kompressorplasttält. Turerna utgår från Sousse i Tunisien.

SUMMARY This article is about a book, in which Jörgen Bitsch, Copenhagen, is describing a journey by motor bike through Sahara to South Africa.

Mats Lundblad

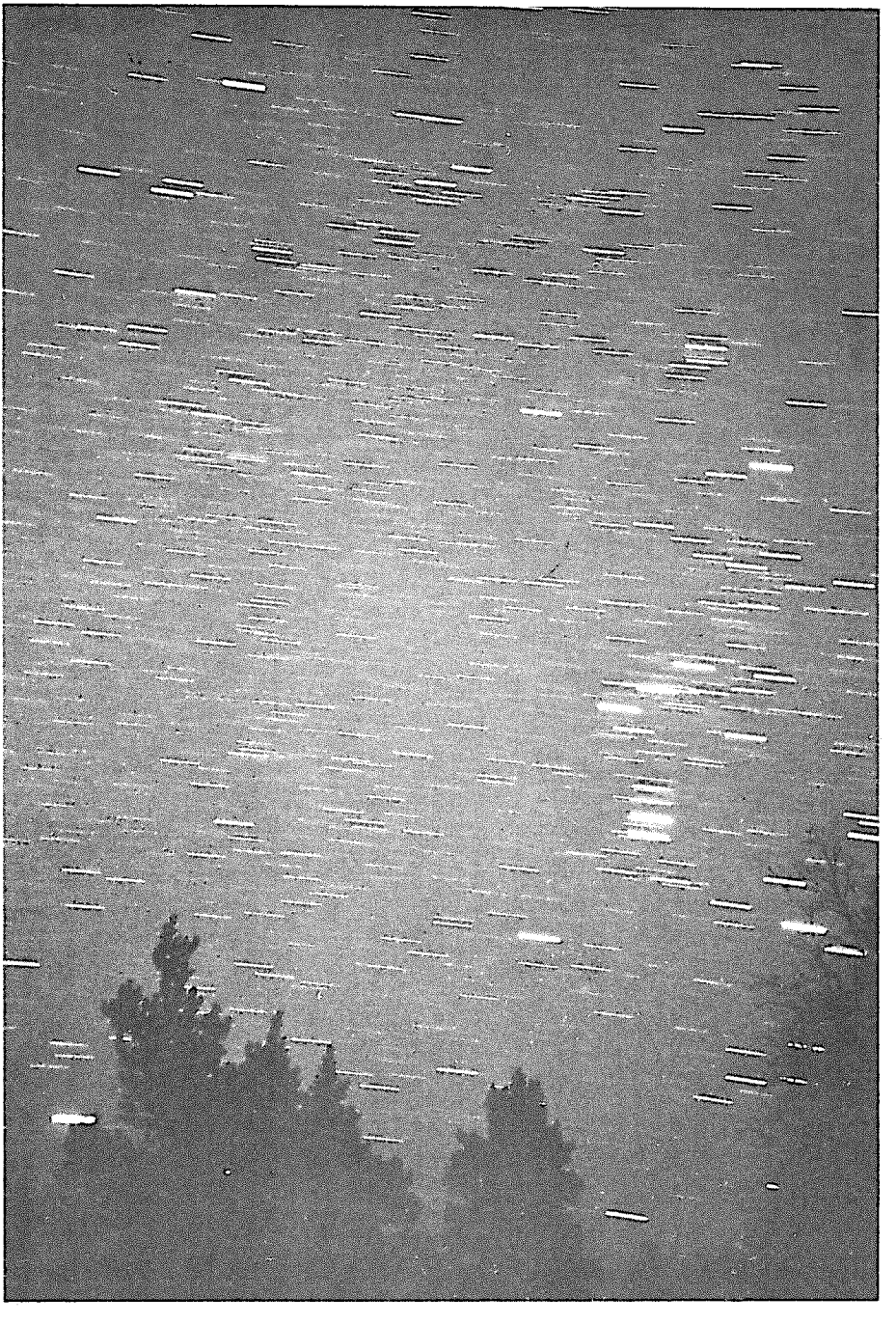

Luftfartsverkets tryckeri, Sthlm 1968